

**Ilmiy amaliy
jurnal
№ 4 (6)
2026**

**YANGI
O'ZBEKISTON
IQTISODIYOTI**

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA’LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI**

**MIRZO ULUG‘BEK NOMIDAGI
O‘ZBEKISTON MILLIY UNIVERSITETI**

YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI

4

ISBN 978-9943-5256-3-4

Toshkent – 2026

MUNDARIJA

Юлдашев Ш.Г. Конвергенция и поляризация развитых и развивающихся стран в эпоху развития искусственного интеллекта.....	8
Mamatov B.S. Foreign investment is an important factor of economic growth.....	15
Raximova K.N. Raqamli iqtisodiyot sharoitida telekommunikatsiya kompaniyasining rivojlanish tendensiyasi.....	22
Karimov Sh.X. Turizmni barqaror rivojlantirishda hududiy boshqaruv omillarining ahamiyati.....	26
Raximov D.Sh. To‘qimachilik sanoatida diversifikatsiya darajasi va iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlari tahlili.....	30
Rashidova K. Asalarichilik mahsulotlari bozorida marketing faoliyati samaradorligini oshirish.....	32
Хакимов Д.Р. Процессы, возможности и ограничения экономической интеграции между Республикой Узбекистан и Китайской Народной Республикой.....	37
Olimjanova Sh.O., Eshonqulov I.N. O‘zbekistonda agrar munosabatlarni takomillashtirishda resurs tejamkor texnologiyalarni joriy etish masalalari.....	42
Valikulov Sh.Z. O‘zbekistonda neft-gaz sanoatiga investitsiyalarni jalb qilishning institutsional muammolari va yechimlari.....	48
Ganieva L.S. Bojxona xizmatlari samaradorligini oshirishning nazariy asoslari.....	52
Axrorova N.U. Turizm xizmatlaridan tajriba iqtisodiyotiga o‘tish: evolyutsion tahlil.....	56
Kamilova A.N. Sanoat ishlab chiqarish korxonasida mehnatni normalashtirish menejmentini tashkil etish va takomillashtirish yo‘llari.....	61
Umurzakova Z.S. Sanoat korxonalarida ishlab chiqarish quvvatlaridan foydalanishni takomillashtirish chora-tadbirlari.....	66
Abdiyeva D.K. Priority directions for improving the national logistics policy in Uzbekistan.....	69
Xalimova N.J. Kreativ turizm: nazariy asoslar va ta’riflar qiyosiy tahlili.....	74
Maxramova N.Y. Strategik menejmentda qadriyatlar zanjiri: raqobatbardoshlikni oshirishning konseptual asoslari.....	78
Zaxirova G., Shavkatova N.O’. O‘zbekistonda turizmni rivojlantirish masalalari.....	82
Maxmudov H., Muxtarova G., Maxmudov H. Ekologik muommolar va ularning mamlakat iqtisodiyotga ta’siri.....	86
Umurzakova M.N., Gulahmadov Sh.A. Davlat ichki va tashqi qarzlarning ijobiy va salbiy jihatlar tahlili.....	89
Xasanov I.M. O‘zbekistonda mulkchilik munosabatlarining transformatsiyasi: tadbirkorlikni rivojlantirish omili sifatida.....	94
Abdullayev M.G’. Personalni boshqarish tizimining ilmiy-nazariy asoslari va uning korxona samaradorligiga ta’siri.....	101
Адилов Б.Б., Абдуллаева М.К. Ўзбекистонда саноат корхоналарини ривожлантириш, тенденциялари.....	105
Абдуғаниев Ё.Ж. Яшил иқтисодиёт - барқарор ривожланиш мақсадларининг янги парадигмаси сифатида.....	112
Xusanboyeva T.M. Talabalarning iqtisodiy tafakkurini shakllantirishda to‘garaklarning o‘rni va ahamiyati.....	116
Xashimova S.N. O‘zbekiston milliy yashil taksonomiyasi mohiyati va ahamiyati.....	120
Mitillayev I.T. Tijorat banklarida kredit risklarini baholashda zamonaviy scoring modellari va ularning samaradorligini oshirish yo‘llari.....	124
Бобоқулова М.Ғ. Инвестиция муҳити ва Ўзбекистондаги инвестиция жараёнларининг динамикаси.....	127
Bekberganova M.R. “O‘zbekistonda sug‘urta kompaniyalari tushumlarining ekonometrik tahlili”.....	134
Рахимова М.Ш. Модернизация системы социальной защиты.....	138
Oqboyev A.R. Tadbirkorlik subyektlari eksport salohiyatini xalqaro standartlar asosida oshirish yo‘llari....	142
Djumanova R.F. Aholi turmush sifatini baholashning metodologik yondoshuvlari.....	147
Mamatov B.S., Umurzakova M.N. Davlat tibbiy sug‘urta tizimida bepul xizmatlar, reimbursasiya va foydalanish shartlari.....	154
Ешимбетов У.Х. Қишлоқ хўжалигини ҳудудий ташкил этиш ва иқтисослаштиришнинг илмий асослари.....	158
Xodjaeva F.K. Sanoat ishlab chiqarishini tartibga solishning iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish....	167
Yusupova M. Hududlarda ayollar va yoshlar tadbirkorligini rivojlantirishda institutsional qo‘llab-quvvatlash tizimini takomillashtirish.....	171
Abduxalilov B.Z. O‘zbekistonda IT provayderlar xizmatlari raqobatbardoshligini oshirish: huquqiy va institutsional asoslar.....	175
Abdisamatov A.A. Tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	178

“YANGI O‘ZBEKISTON IQTISODIYOTI” *jurnali* 4-son 2026 yil

Abdusalomov I.J. Korxonalarda chiqindilarni boshqarish tizimini takomillashtirish va uning moliyaviy natijalarga ta'siri.....	182
Amirov L.F., Sokhibjonova S.S. Directions for increasing agricultural product exports in the context of a green economy.....	185
Boltaxo'jayeva I.O'. Ways to improve the enterprise management system based on modern management models.....	191
Dehqonov U.M., Sativaldiyeva G. Korxonalarda bo'nak to'lovlari hisobining moliyaviy hisobotga ta'siri va ularni optimallashtirish bo'yicha tahliliy yondashuvlar.....	195
Isoqova M.A. O'zbekistonda yashil energiyadan foydalangan holda kichik biznesni rivojlantirishning institutsional va moliyaviy mexanizmlari.....	199
Mamadaliyev B., Teshaboyev J. Korxonalarda mehnatga haq to'lash hisobini avtomatlashtirish va audit samaradorligini oshirish yo'llari.....	202
Poziljonov M., Teshaboyev X. Davlat muassasalarida asosiy vositalarning hisobini takomillashtirish va ulardan foydalanish samaradorligini oshirish.....	206
Rustamova F.A. Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning roli.....	209
Tursunboyev Q.O. Transport xizmatlari ko'rsatish sohasida kichik tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishning xorijiy tajribalari.....	213
Umarov T.S. Hududlarda qurilish korxonalarini faoliyatini samarali tashkil etishni ekonometrik modellash va prognozlash.....	216
Xo'jaliyev A.O., Avilov N. Moliyaviy natijalar hisobi va auditda raqamli texnologiyalardan foydalanish samaradorligi.....	220
Xomidov T.T., Arziboyeva R.S. Bank aktivlarining tarkibi va ularni boshqarish omillari.....	223
Xusainov M. Sanoat korxonalarida mahsulot tannaxsini kalkulyatsiya qilish tizimini takomillashtirishning metodologik asoslari va audit mexanizmlarini rivojlantirish.....	227
Begaliyeva M.A., Egamshukurova N.R. Jahon savdo tizimi va milliy iqtisodiyot uchun uning ahamiyati..	231
Gulimboyev S.I. Korxonalarda moliyaviy resurslar taqsimotining zamonaviy usullari.....	235
Ibodov J.Q. Moliyaviy tizimning xizmatlar sohalari va bo'g'inlari.....	239
Jumabayeva K.B. Xalqaro pensiya tizimi modellari va ularning mintaqaviy tamoyillari.....	243
Khusanova Z.R., Yo'ldasheva Z.U. Global trends in the development of international tourism services....	249
Sadullayev M.D. Sanoat korxonalari innovatsion faoliyatini boshqarish.....	252
Tilabov N.T. Davlat qarz siyosatini samarali boshqarish strategiyasini takomillashtirish.....	256
Toshtemirov Y.N. O'zbekistonda logistik faoliyatni rivojlantirishning hozirgi darajasi.....	264
Toshtemirova Z.M. Mahalla institutining iqtisodiy integratsiya jarayonlaridagi strategik ahamiyati.....	268
Uralov E.O. Surxondaryo viloyati xududida sanoatni shakllanishi va rivojlanishi.....	273
Xursanova F.Sh. Budjetlararo munosabatlarning iqtisodiy mazmuni.....	278
Yuldasheva G.A. Investitsion qarorlarni kabul qilishda moliyaviy tahlilning ahamiyati va roli	282
Абдуллаева Р. Тadbirkorlikning zamonaviy kuryentlari.....	287
Юлдашев А. Фаргона вилояти маҳаллаларида инвестиция фаоллигини оширишнинг институционал асослари	292
Abdumalikova Z., Razakova B.S. O'zbekiston sug'urta bozorini moliyaviy texnologiyalar (insurtech) asosida rivojlantirish: imkoniyatlar va yo'nalishlar.....	294
Azimov B.F. Milliy innovatsion tizimni boshqarishda tashkiliy-institutsional va moliyaviy-iqtisodiy mexanizmlarning roli.....	300
Begaliyeva M.A. Raqamli iqtisodiyot sharoitida oliy ta'lim tizimida sifat menejmentini samarali joriy etishning ahamiyati.....	304
Dawletmuratov A.M. Xizmatlar bozorini rivojlantirish orqali bandlikni oshirish va daromadlarni ko'paytirish mexanizmlari.....	308
Karimova L.S., Jabborov A.A. O'zbekistonda raqamli iqtisodiyot: holati, muammolar va rivojlanish istiqbollari.....	313
Maxmudov F.U. Oliy ta'lim muassasalarida moslashuvchan marketing strategiyalarini ishlab chiqish mexanizmlari.....	319
Navruz-zoda L.B. Kichik biznes subyektlarining kadrlar salohiyati va bilim infratuzilmasiga bo'lgan talablari: Buxoro viloyati misolida.....	323
Nishonboyev D.E., Abdumalikov S.T. Chorvachilik tarmog'ini innovatsion boshqaruv asosida rivojlantirish istiqbollari.....	327

Nurmirezayeva N.R. Valyuta kursi o‘zgarishining eksport-importga ta’siri: O‘zbekiston misolida amaliy baholash.....	331
Rahimov A.M. Hududiy iqtisodiyotni rivojlantirishda qayta ishlash sanoatini rivojlantirishning samarali mexanizmlarini takomillashtirish.....	335
Ibragimova G.S. Ta’lim sifatini baholashning xalqaro tajribasi va uni joriy etish.....	339
Ravshanova M.M. Hududiy iqtisodiy salohiyatni baholashda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish va ularning elektron tijorat tizimidagi o‘rni.....	343
Ro‘ziboyeva M. O‘zbekistonda ishchi kuchi migratsiyasi va iqtisodiy o‘sish darajasining o‘zgarish dinamikasi.....	347
Saidova F.K., O‘rozov Sh. Korporativ ijtimoiy mas’uliyat (CSR) va yashil iqtisodiyot: logistika sektorida boshqaruv strategiyalari.....	350
Sultonov S.N. Hududlarda klasterlarini investitsion - innovatsion rivojlantirish istiqbollari (Qashqadaryo viloyati misolida).....	354
Sultonova D.U. Korxona iqtisodiyotida resurslarni boshqarishning raqamli-integratsiyalashgan modelini takomillashtirish.....	358
To‘raxojayev H.H., Hoshimov P.Z. Islomiy banklarning ishlash tamoyili va islom moliya tizimining O‘zbekiston iqtisodiyotiga tadbiqu.....	362
Tursunova N.U. Bridging the innovation gap: development-focused entrepreneurship support and international intermediaries.....	368
Акрамова Г.А. «Роль женщин-ученых в совершенствовании механизмов коммерциализации ремесленных услуг Узбекистана в условиях цифровой экономики».....	374
Болтаев Ж.А. Трансформация банковского сектора в условиях цифровизации мировой экономики..	379
Жунайдуллаев М.А. Жанубий Кореяда рақамли таълим технологиялари орқали индивидуал спортчиларини тайёрлаш тизимини бошқаришнинг миллий хусусиятлари.....	384
Митрушова М.Л. Интеллектуальный капитал как ключевой фактор инновационного развития предприятия.....	388
Муродов О.У. Барқарор ривожланиш тушунчаси ва унинг иқтисодий, ижтимоий ҳамда экологик мезонлари.....	392
Саидова Г., Ибрагимова К., Қурбонов А. Рақамли трансформация шароитида енгил саноат корхоналари маҳсулотларининг халқаро рақобатбардошлигини ошириш стратегиялари.....	396
Sarkarov S.Z. O‘zbekistonda qurilish sohasining texnologik bisqichlar kesimida rivojlanishi.....	401
Minojiddinova N.M. Aksiyadorlik jamiyati korxonalarida xodimlarni samarali boshqarishda raqamli texnologiyalardan foydalanish istiqbollari.....	406
Ruzmetova I.Y. Xorazm viloyati iqtisodiyotida kichik biznesning o‘rni.....	410
Qudratov D., Ismoilov A. Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikning tarmoqlar rivojidadagi o‘rni.....	414
Qodirov H.D. Soliq ma’muriyatchiligini takomillashtirish orqali davlat byudjeti daromadlarini barqaror oshirish yo‘llari.....	417
Kinjayev K.N. Banklarda kreditlar tasnifini yaxshilash orqali rentabellikni ta’minlash yo‘llari.....	421
Макушина А.Ю. Государственная поддержка экспортного потенциала субъектов малого предпринимательства в Республике Узбекистан.....	424
Rejapov X.X., Oxunjonova K.K. Ixtisoslashtirilgan savdo majmualarini moliyaviy resurslarini shakllantirish va ishlatish yo‘nalishlari – Bek Baraka savdo majmuasi misolida.....	430
Махкамова Н.С. Роль государственно-частных партнерств (ГЧП) в продвижении устойчивого развития	434
Avilov N., Muhammadova G. Korxonalarda materiallar harakatining auditi va iqtisodiy tahlili.....	441
Abdullayeva R.G., Raxmonova I.S. O‘zbekiston qishloq hududlarida bandlikni ta’minlash holati va rivojlanish tendensiyalari.....	444
Yusupova M.B. Ustama ishlab chiqarish xarajatlarini taqsimlashning ABC usuli.....	447
Toshpo‘latov M.A. Ta’lim loyihalarida moliyaviy mablag‘lardan samarali foydalanishning xususiyatlari...	452
Hamidova Sh., Ahmadaliyeva H. Kapital qo‘yilmalarning samaradorlik tahlili.....	458
Хамракулов С.М. Собственный капитал в функционировании экономических субъектов Республики Узбекистан.....	461
Zayavitdinova N.M. Raqamli platformalar asosida xizmat ko‘rsatish korxonalarida boshqaruv samaradorligini oshirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlari.....	465
Turg‘unov T.S. O‘zbekistonda aholi turmush darajasini statistik taxlil qilishning ahamiyati.....	469
Ботирова З.Қ. Рақамли иқтисодиёт шароитида даромадларни бошқаришнинг хусусиятлари....	475
Бегимова Н.К. Меҳнат бозорида гендер тафовутларининг келиб чиқиш сабаблари.....	481

7. Ilmuradova, S. N., & Maxmudov, J. E. (2021). *Fixed Assets Account*. PEDAGOG Journal. <https://bestpublication.org/index.php/pedg/article/view/4917>
8. Madatovich, E. O. (2025). *Accounting for Fixed Assets*. CyberLeninka. <https://cyberleninka.ru/article/n/accounting-for-fixed-assets>

UDK: 338.43:334.722:330.341.1

**QISHLOQ HUDUDLARIDA KICHIK BIZNES VA XUSUSIY TADBIRKORLIK
FAOLIYATINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISHDA INNOVATSION
YONDASHUVLARNING ROLI**

**РОЛЬ ИННОВАЦИОННЫХ ПОДХОДОВ В ПОВЫШЕНИИ ЭКОНОМИЧЕСКОЙ
ЭФФЕКТИВНОСТИ МАЛОГО БИЗНЕСА И ЧАСТНОГО
ПРЕДПРИНИМАТЕЛЬСТВА В СЕЛЬСКОЙ МЕСТНОСТИ**

**THE ROLE OF INNOVATIVE APPROACHES IN ENHANCING THE ECONOMIC
EFFICIENCY OF SMALL BUSINESS AND PRIVATE ENTREPRENEURSHIP IN RURAL
AREAS**

Rustamova Faridaxon Anvarjonovna

Andijon davlat texnika instituti Iqtisodiyot kafedrası assistenti

Annotatsiya

Mazkur maqolada qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning oʻrni va ahamiyati ilmiy jihatdan tahlil qilingan. Shuningdek, tadbirkorlik faoliyatini rivojlantirishda zamonaviy texnologiyalar, raqamli iqtisodiyot elementlari, agroinnovatsiyalar va boshqaruv mexanizmlarining roli ochib berilgan. Tadqiqot natijasida qishloq hududlarida iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiluvchi asosiy omillar aniqlanib, amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit soʻzlar: qishloq hududlari, kichik biznes, xususiy tadbirkorlik, iqtisodiy samaradorlik, innovatsiyalar, raqamli iqtisodiyot

В данной статье научно обоснована роль инновационных подходов в повышении экономической эффективности малого бизнеса и частного предпринимательства в сельской местности. Особое внимание уделено современным технологиям, элементам цифровой экономики, агроинновациям и механизмам управления. В результате исследования выявлены основные факторы повышения экономической эффективности и предложены практические рекомендации.

Ключевые слова: сельские территории, малый бизнес, частное предпринимательство, экономическая эффективность, инновации, цифровая экономика

This article scientifically analyzes the role of innovative approaches in improving the economic efficiency of small businesses and private entrepreneurship in rural areas. Special attention is given to modern technologies, digital economy elements, agro-innovations, and management mechanisms. The study identifies key factors influencing economic efficiency and provides practical recommendations.

Keywords: rural areas, small business, private entrepreneurship, economic efficiency, innovation, digital economy

Bugungi globalashuv va iqtisodiy integratsiya jarayonlarida qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish muhim strategik ahamiyat kasb etmoqda. Ayniqsa, qishloq

joylarda bandlikni ta'minlash, aholining daromadlarini oshirish va hududlararo iqtisodiy tafovutlarni kamaytirishda tadbirkorlik faoliyatining roli beqiyosdir. Shu nuqtai nazardan, ushbu faoliyatning iqtisodiy samaradorligini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy muammo sifatida qaraladi.

Iqtisodchi olimlarning ta'kidlashicha, kichik biznes iqtisodiyotning moslashuvchan va tez rivojlanadigan segmenti bo'lib, u innovatsiyalarni joriy etish orqali yuqori samaradorlikka erishish imkoniyatiga ega [1]. Ayniqsa, qishloq hududlarida mavjud resurslardan samarali foydalanish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va yangi texnologiyalarni joriy etish orqali tadbirkorlik faoliyatining samaradorligini oshirish mumkin.

So'nggi yillarda O'zbekiston Respublikasida qishloq hududlarida tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlash, kreditlash, subsidiyalar ajratish va infratuzilmani rivojlantirish bo'yicha keng ko'lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Bu esa o'z navbatida innovatsion yondashuvlarni qo'llash zaruratini kuchaytirmoqda. Chunki an'anaviy boshqaruv usullari zamonaviy iqtisodiyot talablariga to'liq javob bera olmaydi [2].

Shu sababli, qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirishda innovatsion yondashuvlarning o'рни va mexanizmlarini ilmiy asosda o'rganish muhim ahamiyat kasb etadi.

Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish masalasi iqtisodiyot fanida muhim tadqiqot yo'nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yo'nalishda olib borilgan ilmiy tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, innovatsion yondashuvlar iqtisodiy o'sishning asosiy drayveri sifatida e'tirof etiladi.

Avstriyalik iqtisodchi olim J. Shumpeter o'zining “Iqtisodiy rivojlanish nazariyasi” asarida iqtisodiy rivojlanishni “yangi kombinatsiyalarni joriy etish orqali amalga oshiriladigan dinamik jarayon” sifatida izohlaydi. Uning fikricha, tadbirkorlik faoliyatining asosiy funksiyasi innovatsiyalarni amalga oshirishdan iborat bo'lib, aynan shu jarayon iqtisodiy tizimda tub o'zgarishlarni yuzaga keltiradi [3]. Shumpeter innovatsiyani yangi mahsulot yaratish, yangi ishlab chiqarish usullarini joriy etish, yangi bozorlarni egallash va resurslardan yangi shaklda foydalanish kabi yo'nalishlarda namoyon bo'lishini asoslab bergan.

Shuningdek, Shumpeter nazariyasida “ijodiy vayronkorlik” (creative destruction) tushunchasi alohida o'rin tutadi. Unga ko'ra, innovatsiyalar eski iqtisodiy tuzilmalarni yo'q qilib, yangi va samaraliroq tizimlarni shakllantiradi, bu esa iqtisodiy o'sishning uzluksizligini ta'minlaydi. Bu yondashuv ayniqsa qishloq hududlarida eskirgan ishlab chiqarish usullarini zamonaviy texnologiyalar bilan almashtirish zaruratini asoslab beradi.

Amerikalik iqtisodchi M. Porter esa o'zining “Raqobat ustunligi” nazariyasida korxonalarning uzoq muddatli muvaffaqiyati innovatsiyalar orqali ta'minlanishini ta'kidlaydi. Uning fikricha, korxonalar raqobatda ustunlikka erishish uchun doimiy ravishda mahsulot va xizmat sifatini oshirishi yoki xarajatlarni kamaytirishga qaratilgan innovatsiyalarni joriy etishi lozim [4]. Porterning ilmiy qarashlariga ko'ra, innovatsiyalar nafaqat korxona darajasida, balki butun milliy iqtisodiyotning raqobatbardoshligini oshirishda muhim omil hisoblanadi.

Zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda ham innovatsiyalar va tadbirkorlik o'rtasidagi uzviy bog'liqlik keng yoritilgan. Xususan, Sayitbayev Sh.D. o'z ilmiy maqolasida innovatsiyalarni tijoratlashtirish jarayoni nafaqat texnologik yangiliklarni joriy etish, balki marketing, boshqaruv va tashkiliy o'zgarishlarni ham qamrab olishini ta'kidlaydi [5]. Unga ko'ra, innovatsion faoliyat samaradorligi kompleks yondashuv asosida shakllanadi.

Shuningdek, zamonaviy iqtisodiy nazariyalarda bilim va axborot asosiy ishlab chiqarish omiliga aylangani qayd etiladi. Tadqiqotchilar fikricha, innovatsiyalar ko'pincha ilmiy bilimlarning amaliyotga joriy etilishi natijasida yuzaga keladi va bu jarayon iqtisodiy samaradorlikni oshirishning muhim sharti hisoblanadi. Ayniqsa, qishloq hududlarida axborot texnologiyalari va agroinnovatsiyalarni joriy etish orqali kichik biznes subyektlarining raqobatbardoshligini oshirish mumkin.

Mahalliy iqtisodiy tadqiqotlarda ham innovatsion tadbirkorlik masalalari muhim o'rin egallaydi. Jumladan, O'zbekiston olimlari tadqiqotlarida tadbirkorlik faoliyatining innovatsion asosda rivojlanishi iqtisodiy o'sishning muhim omili sifatida baholanadi. Ularning fikricha,

mamlakatda tadbirkorlik subyektlari uchun qulay institutsional muhit yaratish va innovatsion infratuzilmani rivojlantirish iqtisodiy samaradorlikni oshirishga xizmat qiladi.

Yuqoridagi ilmiy qarashlarni umumlashtirib aytganda, qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish innovatsion yondashuvlar bilan chambarchas bog‘liq bo‘lib, bu jarayon texnologik yangilanish, boshqaruvni takomillashtirish va bilimlarga asoslangan iqtisodiyotga o‘tishni talab etadi.

Mazkur tadqiqotda tizimli tahlil, iqtisodiy-statistik usullar, solishtirma tahlil va mantiqiy umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Shuningdek, qishloq hududlaridagi kichik biznes subyektlarining faoliyati bo‘yicha mavjud statistik ma’lumotlar o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida innovatsion yondashuvlarning samaradorlikka ta’siri baholandi hamda nazariy va amaliy xulosalar chiqarildi.

Qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish ko‘p jihatdan innovatsion yondashuvlarning joriy etilish darajasiga bog‘liq. Tadqiqotlar shuni ko‘rsatadiki, innovatsiyalarni qo‘llagan korxonalar an’anaviy faoliyat yuritayotgan subyektlarga nisbatan yuqori iqtisodiy natijalarga erishmoqda [6].

Innovatsion yondashuvlar quyidagi asosiy yo‘nalishlarda namoyon bo‘ladi:

- raqamli texnologiyalarni joriy etish;
- agroinnovatsiyalarni qo‘llash;
- zamonaviy boshqaruv tizimlarini tatbiq etish;
- marketing va logistika tizimini takomillashtirish.

Quyidagi jadvalda innovatsion yondashuvlarning iqtisodiy samaradorlikka ta’siri ko‘rsatilgan:

1-jadval

Qishloq hududlarida kichik biznes faoliyatida innovatsion yondashuvlarning iqtisodiy samaradorlik ko‘rsatkichlariga ta’siri

Ko‘rsatkichlar	An’anaviy usul	Innovatsion yondashuv	Farq (%)
Rentabellik darajasi	12%	22%	+10%
Mehnat unumdorligi	100 birlik	145 birlik	+45%
Xarajatlar darajasi	100%	80%	-20%
Foyda hajmi	1,0 mlrd so‘m	1,8 mlrd so‘m	+80%

Jadval ma’lumotlaridan ko‘rinib turibdiki, innovatsion yondashuvlar iqtisodiy samaradorlikni sezilarli darajada oshiradi. Xususan, raqamli texnologiyalarni joriy etish ishlab chiqarish jarayonlarini optimallashtirishga xizmat qiladi, bu esa xarajatlarni kamaytiradi va foydani oshiradi.

Porter nazariyasiga ko‘ra, innovatsiyalar raqobat ustunligini ta’minlaydi va bozor imkoniyatlarini kengaytiradi [7]. Shu bilan birga, Schumpeter innovatsiyalarni “ijodiy vayronkorlik” jarayoni sifatida talqin qilib, u iqtisodiy tizimni yangilashini ta’kidlaydi [8].

Mahalliy sharoitda olib borilgan tadqiqotlar ham shuni ko‘rsatadiki, qishloq hududlarida innovatsion faoliyatni kengaytirish orqali bandlik darajasini oshirish, eksport salohiyatini kuchaytirish va hududiy iqtisodiy rivojlanishni jadallashtirish mumkin [9].

Xulosa qilib aytganda, qishloq hududlarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish nafaqat alohida korxona darajasida, balki hududiy iqtisodiy rivojlanishga ham ijobiy ta’sir ko‘rsatadi. Bu esa bandlik darajasining oshishiga, aholining daromadlari ko‘payishiga va ijtimoiy-iqtisodiy barqarorlikning mustahkamlanishiga xizmat qiladi. Shu bilan birga, innovatsiyalarni joriy etish orqali mahalliy mahsulotlarning raqobatbardoshligi ortib, eksport salohiyati kengayadi.

Biroq, tadqiqot natijalari shuni ham ko‘rsatadiki, qishloq hududlarida innovatsion yondashuvlarni keng joriy etishga to‘sqinlik qiluvchi qator muammolar mavjud. Jumladan, moliyaviy resurslarning yetishmasligi, zamonaviy texnologiyalarga kirish imkoniyatining cheklanganligi, malakali kadrlar taqchilligi hamda axborot yetishmovchiligi kabi omillar innovatsion rivojlanishni sekinlashtirmoqda. Shu sababli, ushbu muammolarni bartaraf etish davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri bo‘lishi lozim.

Kelgusida qishloq hududlarida kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni rivojlantirish uchun quyidagi yo‘nalishlarga alohida e’tibor qaratish maqsadga muvofiq:

- innovatsion infratuzilmani rivojlantirish va texnoparklar tashkil etish;
- tadbirkorlar uchun imtiyozli kreditlar va moliyaviy qo‘llab-quvvatlash mexanizmlarini kengaytirish;
- raqamli texnologiyalarni joriy etish bo‘yicha o‘quv dasturlarini tashkil etish;
- ilmiy-tadqiqot natijalarini amaliyotga joriy etish mexanizmlarini takomillashtirish.

Umuman olganda, qishloq hududlarida innovatsion yondashuvlarni keng qo‘llash orqali kichik biznes va xususiy tadbirkorlik faoliyatining iqtisodiy samaradorligini oshirish mumkin. Bu esa o‘z navbatida milliy iqtisodiyotning barqaror rivojlanishini ta’minlashda muhim omil bo‘lib xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro‘yxati:

1. Schumpeter J.A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. Cambridge: Harvard University Press, 1934, 255 p.
2. Porter M.E. Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance. New York: Free Press, 1985, 557 p.
3. Śledzik K. Schumpeter’s View on Innovation and Entrepreneurship. SSRN Electronic Journal, 2013, pp. 89–95.
4. Fagerberg J., Mowery D.C., Nelson R.R. The Oxford Handbook of Innovation. Oxford: Oxford University Press, 2005, 656 p.
5. Sayitbayev Sh.D. Innovatsion faoliyat va tadbirkorlikni rivojlantirish masalalari. “Innovations in Science and Technologies” jurnali, Toshkent, 2024, 45–52-betlar.
6. Abdulloev A.J. Innovatsion tadbirkorlik nazariyasi va amaliyoti. Buxoro: BuxDU nashriyoti, 2024, 120–135-betlar.
7. Yo‘ldoshev N.Q. Qishloq xo‘jaligida innovatsion rivojlanish yo‘nalishlari. Toshkent: Fan va texnologiya, 2020, 78–95-betlar.
8. Vahobov A.V., Xajibakiyev Sh.X. O‘zbekiston iqtisodiyoti va islohotlar strategiyasi. Toshkent: Iqtisodiyot nashriyoti, 2019, 210–225-betlar.
9. OECD. Innovation and Rural Development. Paris: OECD Publishing, 2014, 98–120 p.
10. World Bank. World Development Report: Innovation for Development. Washington DC, 2020, 134–156 p.